

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

แถลงการณ์

ประเทศไทย: การให้สัตยาบันอนุสัญญาต้องตามด้วยการปฏิบัติ ในประเทศเพื่อแก้ปัญหาการบังคับบุคคลให้สูญหาย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยินดีกับการลงมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เพื่อให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance - ICPED) เมื่อวันที่ 10 มีนาคมที่ผ่านมา นับเป็นก้าวที่สำคัญในการแก้ปัญหาการบังคับบุคคลให้สูญหายในไทยและช่วยให้ผู้เสียหายและญาติรับทราบความจริงและเข้าถึงความยุติธรรม การลงมติดังกล่าวมีขึ้นก่อนถึงวาระครบรอบ 13 ปีการถูกบังคับให้สูญหายกรณีนายสมชาย นีละไพจิตร นายความสิทธิมนุษยชน ซึ่งถูกอุ้มหายไปที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2547

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลขอกระตุ้นให้ทางการเร่งดำเนินการทำให้สัตยาบันอนุสัญญาฉบับดังกล่าว และประกันให้พันธกรณีเพื่อป้องกันและคุ้มครองบุคคลจากการบังคับบุคคลให้สูญหายเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติในประเทศ โดยทางการควรออกกฎหมายกำหนดฐานความผิดทางอาญาสำหรับการบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นการเฉพาะ และยกเลิกกฎหมายที่สนับสนุนให้มีการควบคุมตัวโดยไม่มีการตั้งข้อหาหรือการพิจารณาคดีและไม่ให้ติดต่อกับโลกภายนอกรวมทั้งการควบคุมตัวในสถานที่ควบคุมตัวอย่างไม่เป็นทางการ และกำหนดมาตรการรองรับอย่างเพียงพอเพื่อป้องกันการบังคับบุคคลให้สูญหายของบุคคลที่ถูกควบคุมตัว

จำนวนกรณีผู้สูญหายที่ยังไม่ได้รับการคลี่คลายมีจำนวนมากในไทย ซึ่งการสร้างผลเสียแก่ประเทศในระยะยาวต่อไป การบังคับบุคคลให้สูญหายทำให้เกิดผลกระทบอย่างมากนำความทุกข์ยากมาสู่ครอบครัวผู้เสียหายและยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นหากพวกเขาถูกปฏิเสธโอกาสในการเข้าถึงความจริงเกี่ยวกับชะตากรรมของผู้เสียหาย และการที่รัฐล้มเหลวในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ทางทางการควรดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อเยียวยาแก้ไขปัญหาคความยุติธรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อเปิดเผยความจริงของกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหายและเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ

ข้อมูลพื้นฐาน

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมักแสดงพันธกิจที่จะให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาป้องกันการหายสาบสูญโดยถูกบังคับและการออกกฎหมายในประเทศเพื่อกำหนดให้การบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นความผิดทางอาญา ด้วยเหตุดังกล่าว ทางกรไทยจึงได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย ซึ่งกำหนดให้ทั้งการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นฐานความผิดเป็นการเฉพาะ แต่ในเดือนกุมภาพันธ์ 2560 สภานิติบัญญัติแห่งชาติของไทยมีมติให้ส่งร่างพระราชบัญญัตินี้คืนกลับไปให้คณะรัฐมนตรี เท่ากับเป็นการชะลอการออกกฎหมายสำคัญชิ้นนี้ไปโดยไม่มีเวลากำหนด แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้เคยกระตุ้นให้รัฐบาลไทยแก้ไขร่างพระราชบัญญัตินี้เพิ่มเติมให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ และประกันให้มีการออกกฎหมายนี้ไม่ให้อำนาจเกินสมควร

นายสมชาย นีละไพจิตร ถูกบังคับให้สูญหายไปเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2547 ที่กรุงเทพฯ และนายพลละจี รักจงเจริญ หรือ “บิลลี่” ซึ่งหายตัวไปเมื่อเดือนเมษายน 2557 เป็นส่วนหนึ่งของกรณีผู้สูญหาย 82 คนในประเทศไทยซึ่งคดีของพวกเขายังไม่ได้รับการคลี่คลาย และมีการส่งข้อมูลของกรณีเหล่านี้ไปให้กับคณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยการหายสาบสูญโดยถูกบังคับและการสูญหายโดยไม่สมัครใจ (United Nations Working Group on Enforced and Involuntary Disappearance) นับแต่ปี 2523 ครอบครัวของพวกเขาและกลุ่มภาคประชาสังคมได้พยายามต่อสู้เพื่อเข้าถึงความจริงและความยุติธรรมอย่างยากลำบาก พวกเขาต้องเผชิญกับการคุกคามและอุปสรรคทางข้อกฎหมาย ในขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ได้เคยแจ้งต่อครอบครัวของนายสมชาย นีละไพจิตรเป็นการส่วนตัวว่าเขาถูกทรมานจนเสียชีวิตไปแล้ว โดยมีการนำศพเขาไปเผาและนำเถ้ากระดูกไปโปรย แต่ไม่มีการยืนยันอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับชะตากรรมและที่อยู่ของเขา การตัดสินใจของกรมสอบสวนคดีพิเศษเมื่อปีที่แล้วที่จะชะลอการสอบสวนกรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร และไม่รับที่จะสอบสวนคดีของนายพลละจี รักจงเจริญเน้นให้เห็นถึงความยากลำบากของผู้เสียหายที่จะแสวงหาความจริงและความยุติธรรมภายใต้กรอบกฎหมายที่เป็นอยู่ในประเทศไทย เหตุการณ์เหล่านี้ยังเน้นให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายเป็นการเฉพาะ เพื่อกำหนดฐานความผิดของการบังคับบุคคลให้สูญหาย และแก้ปัญหาวัฒนธรรมการปกปิดความลับและการลายนวลพินิจ

ในวันที่ 13 และ 14 มีนาคม 2560 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Committee) จะทบทวนการปฏิบัติของประเทศไทยตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ทางแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลและภาคีองค์กรภาคประชาสังคมอื่น ๆ ทั้งที่เป็นองค์กรไทยและระหว่างประเทศได้เสนอรายงานต่อคณะกรรมการฯ และมีข้อเสนอแนะให้ประเทศไทยให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาป้องกันการหายสาบสูญโดยถูกบังคับและออกกฎหมายภายในประเทศเพื่อเอาผิดต่อการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย